

РЕЦЕНЗИЯ

От професор д-р Стефан Ф. Стефанов,

професионално направление 3.8 Икономика, научна специалност 050210 „Световно стопанство и международни икономически отношения”, преподавател в НБУ,

на материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност

„доцент“ в Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление: 3.8. Икономика

научна специалност: Световно стопанство и международни икономически отношения (Европейска икономика)

В конкурса за „доцент“, в ДВ, бр. 46 от 9 юни 2017 г. и в интернет-страница на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ към Факултет по „Икономически и социални науки“, като кандидат участва д-р Атанас Игнатов Владиков от ФИСН, ПУ „П. Хилендарски“.

1. Общо представяне на получените материали

Със заповед № Р33-4369 от 08.09.2017 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определен за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ по област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; професионално направление 3.8. Икономика (Световно стопанство и международни икономически отношения – Европейска икономика), обявен за нуждите на катедра „Маркетинг и международни икономически отношения“ към Факултета по „Икономически и социални науки“ (ФИСН).

За участие в обявения конкурс е подал документи единствен кандидат: гл. ас. д-р Атанас Игнатов Владиков, преподавател в катедра „Икономически науки“ към ФИСН на ПУ „П. Хилендарски“.

Представеният от гл. ас. д-р Атанас Владиков комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, във връзка с което той е представил и Справка за спазване на изискванията за развитие на академичния състав, подписана от Декана на Факултета. Списъкът съдържа следните документи:

- 2 монографии, от които 1 самостоятелна и 1 в съавторство;
- 8 студии, от които 1 самостоятелна и 7 в съавторство;
- 13 статии, от които 11 самостоятелни и 2 в съавторство;
- 2 бр. самостоятелни научни доклади;

- 3 учебни помагала, от които 1 самостоятелно и 2 в съавторство;
- 1 книга в съавторство.

Кандидатът д-р Владиков е приложил списък с общо 29 научни труда, от които 8 са на английски език. Според представената от кандидата справка, общият обем на неговото лично участие възлиза на 736 страници.

Считам за необходима следната редукция в предложението от д-р Владиков списък:

- да отпадне 1 брой от студиите, тъй като в студиите със списъчни номера 14 и 15 съдържанието се повтаря на български и на английски език;
- да отпадне 1 брой от статиите, тъй като в статиите със списъчни номера 5 и 6 съдържанието се повтаря на български и на английски език.

Приемат се за рецензиране останалите публикации в посочения от д-р Владиков Списък, като в резултат на направената редукция общият обем на неговото лично участие възлиза на 705 страници. Както се вижда в горния списък, от представените и приети за рецензиране 27 научни труда, 15 са самостоятелни, а 12 са в съавторство; 8 са на английски език, а останалите 19 са на български език. Научните резултати са представени в различни публицистични формати – международни, национални, регионални, университетски.

Обемът от публикации, които са участвали в процедурата за придобиване на ОНС „Доктор“, не участват за рецензиране в настоящия конкурс.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Д-р Атанас Владиков придобива бакалавърска степен във Факултета по икономически и социални науки на ПУ „П. Хилендарски“ през 2002 г. по специалност „Международни икономически отношения“. Продължава образованието си във ФИСН и през 2003 г. завършва магистърска степен по „Бизнес администрация“. В периода 2003 – 2005 г. следва в магистърската програма по „Бизнес администрация“ на Университет на Централна Оклахома, гр. Едмънд, щат Оклахома, САЩ, след което се завръща в България. От месец май, 2007 г. постъпва на работа във ФИСН на ПУ „П. Хилендарски“, където от февруари 2012 г. до настоящия момент заема длъжност „главен асистент“. През март 2013 г. защитава докторска дисертация на тема „Пазарна оценка на индивидуалните ползи от инвестиране в човешки капитал (на примера на висшето образование в България“) в Университета за национално и световно стопанство, гр. София.

3. Обща характеристика на дейността на кандидата

3.1 Оценка на учебно-педагогическа дейност

Д-р Атанас Владиков осъществява интензивна преподавателска дейност в ПУ „П. Хилендарски“. В периода преди защитата на докторската дисертация води упражнения по „Икономика на труда“ и „Управление на човешките ресурси“. Впоследствие преподава на студенти от различни специалности в ОКС „Бакалавър“ и ОКС „Магистър“. В издадената от ФИСН Справка са посочени следните академични курсове за нуждите на университета в периода 2013 – 2017 г:

- Политики на Европейския съюз;
- Обща търговска политика на Европейския съюз;
- Управление на човешкия капитал;
- Публично-частно партньорство;
- Европейска икономика (от учебната 2017 - 2018 г.);
- Икономическа и социална политики на Европейския съюз.

Тези курсове покриват важни аспекти на проблематиката по специалността, по която д-р Владиков участва в конкурса за доцент. В документацията по конкурса са включени учебните програми на кандидата, които са разработени на високо равнище, с актуални литературни източници и модерни форми на обучение и преподаване. Особено добро впечатление правят разработените по първите 4 академични курса ръководства за студенти (силабъс), в които в съответствие с добрите практики на преподаване, характерни за водещите световни университети, е подробно представена анотация на курса, методи на преподаване, учебни ресурси, конспекти, и др.

Освен това д-р Владиков е автор и съавтор на следните учебни помагала: 1. Икономика, организация и управление на човешкия капитал, издание на „ПУ П.Хилендарски“, 2015 г.; 2. Учебно помагало за дистанционно обучение по „Европейска икономическа и социална политика – сравнителни анализи“, 2013 г.

Специално подчертавам неговото участие в сборника със заглавие „Моделни и решения на икономически задачи в софтуерна среда“, в който неговият принос е относно приложението на симплекс метода при решаване на производствени задачи с помощта на компютър.

Считам, че съществен принос в преподавателската дейност на д-р Владиков са публикациите, включени в Третото тематично направление на представения от него Списък с научни трудове. То е с основен фокус върху международно признати разработки на носители на Нобелови награди по икономика. В статиите (Публикации 21, 22, 23, 24) се разглеждат разра-

ботки на Роналд Коуз (Нобелов лауреат, 1991 г.), Гари Бекер (Нобелов лауреат, 1992 г.) и на Даямънд, Мортенсен и Писаридес. Тези публикации имат предимно информативно-аналитичен характер и са предназначени да обогатяват знанията на студентите и специализираната извънуниверситетска аудитория с ключови постижения на икономическата теория в световен мащаб. Може да се счита, че те са част от усилията на кандидата в областта на неговата преподавателска дейност и по същество представляват пренос и разпространение на ново знание.

В подобен контекст следва да се разглеждат и двата самостоятелни специализирани научни превода от английски език. Единият е на книгата на проф. Гай Стендинг – „Прекариатът – новата опасна класа”, София, 2013 г., ИК „Труд и право”, с обем от 396 печатни страници. Другият е на лекцията на проф. Гари Бекер по повод връчването на Нобелова награда по икономика през 1992 г. Този превод е публикуван в годишния сборник „Научни трудове” № 5 на ФИСН през 2007 г. с общ брой на печатните страници–34.

3.2 Оценка на научната и научно-приложна дейност на кандидата

Представените за конкурса научни трудове са разпределени в останалите три тематични направления (съгласно представения от кандидата Списък):

- Първо направление, научни трудове по европейска икономика и интеграция;
- Второ направление, научни трудове в областта на международните икономически отношения, институционализма, публичните политики, синдикалните проблеми, социалните неравенства, трудовите пазари и бедността;
- Четвърто направление, научни трудове на световна икономическа проблематика, икономически модели и глобалната криза.

Първото тематично направление съдържа общо 11 научни публикации (след редуцията на статията под № 6) и самостоятелното участие на кандидата е съответно 368 страници. В тази област са представени трудовете, които в най-голяма степен съответстват на темата на конкурса – европейска икономика. В качеството на хабилитационен труд може да се посочи самостоятелната монография на кандидата със заглавие „Интегрираният трудов пазар на Европейския съюз – през призмата на еластичностите на кривите на търсенето и предлагането на труд“, издадена през 2016 г. Главният научен принос е, че в нея е представена по иновативен за българската икономическа литература начин спецификата на функционирането на интегрирания трудов пазар на Европейския съюз, базиран върху специализирания изследователски инструментариум на концепцията за еластичностите на търсенето и предлагането на пазара на

труда. Това позволява на автора да представи в нова светлина важни особености на пазара на труда в ЕС и в България.

По-нататък в трудовете от тази тематична област продължава и се конкретизира прилагането на концепцията за еластичностите на търсенето и предлагането в изследването на процесите на интеграция на трудовите пазари в ЕС (източник 5 на английски език).

Прави впечатление личната позиция на автора при изследването на интеграционните процеси в ЕС и оценките му за прилагания в България неолиберален икономически модел. Той критикува този модел последователно и убедително, старайки се да обхване различните аспекти на неговото проявление в сферата на социалната политика, на данъчната политика и т.н.. Очевидно в тази насока д-р Владиков е в добър синхрон със своя съавтор – проф. д.ф.н. Кръстьо Петков. Приемам критиките на д-р Владиков за убедителни, защото успява да ги подкрепи с достатъчно силни аргументи от сферата на политиката и стопанската практика. Преобладаващо критичният фокус е върху прилаганата в ЕС и по-специално в България политика на бюджетни икономии (известна още като „политика на остерити“), интерпретирането на ниските доходи и заплати като конкурентно предимство на българската икономика, неравенството в доходите, политическите корени на енергийната бедност (публикации 7,8,9, 10). Д-р Владиков отправя особено силна и аргументирана критиката по отношение на неолибералната данъчна политика, кулминираща във въвеждането на плоския данък в България и в други страни в преход от планова към пазарна икономика (публикация 11).

Второто тематично направление включва публикации в областта на международните икономически отношения и по-специално в областта на институционалните структури, публичните политики, синдикалните проблеми, социалните неравенства, трудовите пазари и бедността. В тези публикации се усеща синхронът между двамата съавтори (има предвид проф. Кръстьо Петков) що се отнася до анализа и оценките на неолибералния модел, приложен в България в условията на прехода от планова към пазарна икономика. Подложен е на задълбочен системен анализ както периода на кризата в България, така и следкризисния период с акцент върху политиката на остерити (публикация 14). Д-р Владиков стига до важни обобщения относно същността на прилаганите в България неолиберални социални и икономически политики, които (стр. 379, публикация 16): „не стимулират социалното равенство, а напротив – произвеждат и задълбочават неравенството; не облекчават бедността, а я задълбочават при всяка поредна криза ...“ Още по-ясно авторът формулира господстващите в България неолиберални концепции и политики (стр. 383, публикация 16), насочени към:

- предоставяне на абсолютна свобода на икономическите агенти;

- отстраняване на държавата от регулативните ѝ функции, в т.ч. в сферата на социалното осигуряване;

- пълна дерегулация на трудовите пазари;

- потискане на растежа на доходите и привидните предимства от ниската цена на труда и др.

В IV-то тематично направление са включени публикации, сред които правят впечатление докладът (публикация 29), съдържащ аналитичен преглед на позициите на водещи международни икономически организации относно глобалната криза, както и студията със списъчен номер 27, в която се анализират резултатите по линия на Европейското социално изследване 2006/2009 г., засягащи отражението на Голямата рецесия в страните от ЕС и по-специално в България. Актуална е и публикацията със списъчен номер 28 по проблемите на публично-частното партньорство в страните от Югоизточна Европа като перспективна форма за интензифициране на икономическата активност в региона.

3.3 Приноси (научни, научно-приложни, приложни) и цитирания

В справката, изготвена от д-р Владиков, са посочени 8 приноса с научен и научно-приложен характер, съдържащи се в неговите публикации. Те са подробно, прецизно и достоверно описани от кандидата и съответстват на изискванията за заемане на академичната длъжност „доцент“.

Кандидатът активно участва и в научно-изследователска дейност и в проекти, реализирани в ПУ и в други институции. Това участие също трябва да се оцени като негов научно-приложен принос. Потвърждение е служебната бележка на поделение „Научна и научно-приложна дейност“ при ПУ Паисий Хилендарски, удостоверяваща неговото участие в три научно-изследователски проекта в рамките на университета в периода 2009-2014 г. Към това следва да се добавят изследователски проекти по линия на Международната организация на труда и фондация Фридрих Еберт. Съгласно представената от фондацията Референция (включена в документацията по конкурса), д-р Владиков активно участва в организирането и разработването на лекционните материали на икономическия модул на обучителната програма „Лятна академия за социална демокрация“ в периода от 2011 до 2016 г., включително.

Имам възражения относно включването на принос № 6: „Изучени, приложени и внедрени в българската икономическа наука са водещи разработки на Нобелови лауреати по икономика (публикации 20, 21, 22, 23, 24, 25).“

Според мен тези публикации имат предимно информативно-аналитичен характер и са предназначени за обогатяване знанията на студентите и специализираната извънуниверситетска аудитория с ключови световни постижения на икономическата наука. Те по-скоро са израз на усилията на кандидата за усъвършенстване на преподавателската дейност и по същество представляват пренос и разпространение на ново знание, но не и създаване на ново знание.

Отражението на резултатите от научните изследвания на д-р Владиков са представени в Справката за цитирания и позовавания – те са 9 на брой – 2 в чуждестранни и 7 в български публикации.

4. Оценка на личния принос на кандидата

Обобщавайки впечатленията си от научната и преподавателска работа на кандидата за „доцент“, бих посочил като съществено достойнство неговия стремеж да интерпретира резултатите от емпиричния анализ в контекста на актуалните проблеми, стоящи пред икономиките на страните – членки на ЕС и по-специално на Р. България, както и да извежда препоръки за усъвършенстване на социалната политика и процесите на интегриране на пазарите на труда. Прави впечатление неговото умение да систематизира съществуващите научни тези и критично да интерпретира и анализира актуални и значими икономически тенденции и проблеми, както и да извежда и аргументира собствена научна позиция за тяхното решаване. Висока оценка заслужават професионалните умения и компетентност на автора в боравенето с инструментите на икономическия анализ, както и с някои иконометрични методи и техники и стремежът му да ги прилага коректно и продуктивно в емпиричните изследвания. Значителен принос към резултатите в неговата изследователска и информационно-аналитичната дейност принадлежи на неговата отлична чуждоезикова подготовка.

5. Критични забележки и препоръки

Към кандидата имам следните критични бележки и препоръки:

Първо, на стр. 203 в монографията „Интегрираният трудов пазар на Европейския съюз – през призмата на еластичностите на кривите на търсенето и предлагането на труд“ е написано следното: “Основната отличителна черта на интегрирания трудов пазар на ЕС е, че той се състои от отделни хетерогенни трудови пазари на страните членки...“

Коментар: Според мен, доста трудно е да си представим как отделните „хетерогенни“ национални пазари образуват „интегриран“ трудов пазар.

Второ, според мен, на стр. 130 и 131 са допуснати грешки, като е написано „кривата на предлагане на труд в този случай...“, вместо правилното, според мен: „кривата на търсене на труд в този случай..“

Трето, на стр. 137 авторът отбелязва, че „И досега подробен разчет и анализ на ефекта от МРЗ чрез използването на апарата за изследване на еластичностите – не е направен в България“.

Коментар: Осъществяването на такъв разчет може да се постави като творческа задача за автора в перспектива.

Четвърто, на стр. 379 (Публикация 16) авторът прави още един важен извод, който се повтаря и в други негови публикации:

„Накратко казано, българският преходен „социален“ модел е изграден по подобие на англосаксонския, а не на европейския“.

Тази теза на автора може да бъде оспорена, защото неолибералните политики в ЕС, включително залегналата в договора от Маастрихт нормативна база на архитектурата и функционирането на Еврозоната, по същество имат два идейни (идеологически) източника:

първо, теорията на монетаризма на Милтън Фридмън и нейната разновидност и конкретизация в парадигмата на Вашингтонския консенсус;

второ, парадигмата на германския ордолиберализъм. Последната особено ясно се очертава в: а) неомеркантилистичната политика на Германия и е една от съществените причини за кризата в еврозоната; б) а в следствие – в политиката на остерити и принуждаването на периферните икономики да прилагат методите на вътрешна девалвация като средство за преодоляване на кризата на държавния дълг.

Пето, основната ми препоръка е в перспектива авторът да съсредоточи вниманието си в областта на функционирането на националните и интегрирания трудов пазар в ЕС в контекста на проблема за усъвършенстването на модела на европейската интеграция и да даде своя принос в сравнителния анализ на предложените от ЕК сценарии за бъдещето на ЕС като обоснове свои предложения в тази област. Това би било полезно и във връзка с предстоящото Председателство на България от началото на 2018 г.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси,

намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и **да** препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на ФИСН за избор на гл. ас. д-р Атанас Игнатов Владиков на академичната длъжност ‘доцент’ в ПУ „П. Хилендарски“ по професионално направление 3.8. Икономика (Световно стопанство и международни икономически отношения – Европейска икономика).

31 октомври, 2017 г.

Рецензент:

проф. д-р Стефан Ф. Стефанов